

Institucionalizace úpolového výcviku na našem území

- 1659 - založena Královská česká zemská stavovská šermírna
- Městské šermírny
- Setkávání různých společenských skupin

Tělovýchovné ústavy v Česku

- 1830 Hirschův ústav v Praze
- 1843 Steffanyho (později přejmenován na Stegmayerův)
- 1845 Segenův
- 1848 Schmidtův-Malypetrův
- 1862 - Sokol

Sokolská soustava 1862

Čtyři odbory

- I. Cvičení bez nářadí a bez pomoci nebo odporu jiných cvičenců
- II. Cvičení nářadová
- III. Cvičení ve skupině
- IV. Úpoly

Sokolská soustava 1862

A. bez náčiní:

1. Odpory. Cílem je jenom překonávat odpor spolucvičence a jeho činnost je dopředu známá
2. Zápas. Nejen odpor protivníkovi, ale snaha přemoci ho. Shodit ho na zem tak, aby se stal jeho další odpor nemožným
3. Box – rohování. Útoky pažemi nebo nohami, jako i odvracení těchto útoků

B. s náčiním:

1. šerm šavlí
2. šerm fleretem (končířem)
3. šerm holí: krátkou (80-100 cm), dlouhou (do výše cvičencovy brady)
4. šerm bodákem
5. šerm dýkou

Dr. Miroslav Tyrš se cvičitelským sborem pražského Sokola v r. 1864.

Sokolská soustava 1862

A. bez náčiní:

1. Odpory. Cílem je jenom překonávat odpor spolucvičence a jeho činnost je dopředu známá
2. Zápas. Nejen odpor protivníkovi, ale snaha přemoci ho. Shodit ho na zem tak, aby se stal jeho další odpor nemožným
3. Box – rohování. Útoky pažemi nebo nohama, jako i odvracení těchto útoků

B. s náčiním:

1. šerm šavlí
2. šerm fleretem (končířem)
3. šerm holí: krátkou (80-100 cm), dlouhou (do výše cvičencovy brady)
4. šerm bodákem
5. šerm dýkou

Rozvoj sportu

- Šerm
- Zápas a box (přelom 19. – 20. stol.) – těžká atletika
  - Amatéři
  - Profesionálové
- Džúdzucu (kolem 1910)
  - František Smotlacha

První Československá republika

- Rozvoj úpolů, stejně jako všeho v nové republice
- Zákon o branné výchově

1. 7. 1937:

- Podpora tělovýchovných aktivit
- Zvýšený zájem o úpolové činnosti
- Spojení s branností a vlastenectvím

2. Světová válka

- Centralizace zájmové činnosti
- Podpora úpolových sportů – nástroj propagandy
- Osobnosti v perzekuci/v bojích

Socialistický sport

- Výrazná orientace na soutěž
  - Propagace režimu, boj mezi kapitalizmem a socializmem
- Centralizace sportu (Národní fronta – ČSSTV)
- Podpora mládeže
- Podpora vrcholového sportu

Počet oddílů a jejich členů 1957-1978

Rok	1957	1961	1966	1968	1972	1978
Sport						
Box	109	133	94	75	57	63
	2772	4583	3387	2866	2831	3319
Džúdó a karate	41	81	112	116	133	230
	1158	3150	4907	4963	7193	15383
Šerm	33	64	77	64	57	51
	1083	2060	2789	2106	1985	2002
Zápas	79	119	103	71	71	81
	1856	4068	4289	3449	3914	5096

Po roce 1989

- Snížená podpora státu
- Vícezdrojové financování
- Rozvoj nových úpolových sportů
- Decentralizace sportovního hnutí

Úpolové sporty v olympijském hnutí

Úpolové sporty na starořeckých olympijských hrách

708 př. n.l., 18. hry	palé (zápas) palé jako součást pentatlonu (pětiboje)
688 př.n.l., 23. hry	pigmé (box)
648 př.n.l., 33. hry	pankration (všeboj)

Olympijské hnutí

- Mezinárodní olympijský výbor (IOC)
- Organizační výbory olympijských her
- Národní olympijské výbory
- Mezinárodní federace
- Národní organizace
- Kluby
- Samotní sportovci

V současnosti v programu OH

Šerm (1896)

Zápas (1896)

Přetahování lanem (1900-1920)

Box (1904)

Džúdó (1964)

Taekwondo (2000)

Karate (2020)

Porovnání tradičního a olympijského džúdó

	Tradiční džúdó	Olympijské džúdó
Cíle džuda	Mravní výchova, tělesná výchova, branná výchova	Maximalizace sportovního výkonu a vítězství v soutěži
Džúdóka	Člověk přísahou potvrzující chovat se morálně, jít příkladem	Sportovec snažící se o maximalizaci sportovního výkonu
Randori	Pouze jedna z metod cvičení	Cíl a smysl cvičení
Cíl randori	Zlepšit svou a pomoci zlepšovat soupeřovu schopnost aplikovat techniky dle principů Kódókan džúdó	Randori je ztotožněno se šiai. Cílem je vyhrát nad soupeřem jakýmkoli způsobem neodporujícím pravidlům
Kategorie v randori	Žádné	Váhové kategorie po vzoru západních úpolových sportů, zrušení kategorie open na olympijských hrách

Porovnání tradičního a olympijského džúdó

	Tradiční džúdó	Olympijské džúdó
Ohodnocení	Ippon, vítězství čistou technikou	Juko, koka, vítězství málo bodovanými technikami
Olympijské hry v Tokiu	1940 - ukázky komplexu japonských bojových umění bez snahy o zařazení džúdó do programu	1964 – zařazení džúdó jako soutěžní disciplíny
Organizace	Žádná, v Japonsku rozšiřování ve vzdělávacích institucích, neformální rozšiřování ve světě	Struktura národních, kontinentálních organizací a celosvětové organizace
Výkonové měřítko	Stupeň (dan)	Vítězství v soutěži

Formy džúdó

- **Tradiční džúdó** – původní, v podstatě již zaniklý *výchovný systém* zakladatele Džigora Kana
- **Kódókan džúdó** – džúdó vyučované v instituci Kódókan, stojí na pomezí mezi tradičním a olympijským džúdó
- **Olympijské (sportovní) džúdó** – moderní *sportovní* (komerční) *disciplína*, řízená Mezinárodní federací džúdó

Otázky k ženským úpolovým disciplínám

- Jaká je historie ženských úpolových disciplín na OH?
- Co zjistíme z porovnání ženských a mužských disciplín?
- Jaká je současná situace a co očekáváme v budoucnosti?

Ženské úpolové disciplíny

- Šerm (fleret), 1924, Paříž
- Džúdó, 1992, Barcelona
- Taekwondo, 2000, Sydney
- Zápas, 2004, Atény
- Box, 2012, Londýn
- Karate, 2020, Tokio

Časový odstup zařazení ženských a mužských úpolových disciplín

	šerm	zápas	Džúdó	taekwondo	box	karate
soutěže mužů	1896	1896	1964	2000	1904	2020
soutěže žen	1924	2004	1992	2000	2012	2020
časový posun	28	108	28	0	108	0

Ženské úpolové disciplíny

- Olympijské disciplíny jsou pouze soubojové. Byly jako sportovní disciplíny vytvořeny muži pro muže.
- Otázka zařazení nesoubojových disciplín umožňujících hodnocení estetiky pohybu, uměleckého dojmu, plynulosti pohybu atd.:
  - Taekwondo (poomse)
  - karate (kata)
  - wushu (taolu)

Uznané IOC, ale nezařazené

Přetahování lanem (Tug of War International Federation, TWIF)

Sumó (International Sumó Federation, ISF)

Wušu (International Wushu Federation, IWF)

Světové hry – předsíň OH

- Každé 4 roky, rok po OH (2022, Birmingham, USA)
- organizuje Mezinárodní sdružení světových her (International World Games Association, IWGA, zal. 1980)
- pod patronátem Mezinárodního olympijského výboru (IOC)
- V současnosti 37 sportů

Úpolové sporty IWGA

Aikidó

Džúdžucu

Karate

Kickbox

Muai thai

Přetahování lanem

Sumó

Formy globálních úpolových sportů

individuální souboj dvou soupeřů s využitím:

technik hodů, držení apod. v boji v postoji i na zemi (džúdó, zápas, sumó)

technik úderů/kopů (box, karate (kumite), taekwondo, kickbox, muai thai)

technik úderů/kopů a hodů, držení atd. (wušu (sanšou))

technik se zbraněmi (šerm)

skupinový souboj dvou družstev (přetahování lanem)

ukázky technik úpolového sportu se zbraněmi nebo beze zbraní:

individuální (karate (kata), wušu (taolu), aikidó)

skupinové (karate, wušu)

Původ úpolových sportů

- evropské (přetahování lanem, šerm)
- evroamerické (box, zápas)
- asijské:
  - japonské (džúdó, karate, sumó)
  - korejské (taekwondo)
  - čínské (wušu)

Paralympijské úpolové sporty

Šerm vozíčkářů (1960)

Džúdó pro zrakově postižené (1988)

Taekwondo pro tělesně postižené (2020)

Světové úpolové hry SportAccord

- [SportAccord World Combat Games](#)
- SportAccord
  - nástupnická organizace General Association of International Sports Federations (GAISF)
  - Sdružuje různé olympijské i neolympijské sporty

Světové úpolové hry

- **Aikidó**, reprezentováno Mezinárodní federací aikidó (International aikido federation, IAF)
- **Box**, reprezentován Mezinárodní asociací boxu (International Boxing Association, AIBA)
- **Džúdó**, reprezentováno Mezinárodní federací džúdó (International judo federation, IJF)
- **Džúdžucu**, reprezentováno mezinárodní federací džúdžucu (**Ju-Jitsu International Federation, JJIF**)
- **Karate**, reprezentováno Světovou federací karate (World karate federation, WKF)
- **Kendó**, reprezentováno Mezinárodní federací kendó (International Kendo Federation, FIK)
- **Kickbox**, reprezentován Světovou asociací kickboxerských organizací (World Association of Kickboxing Organizations, WAKO)
- **Muaythai**, reprezentován Mezinárodní federací amatérského muaythai (International Federation of Muaythai Amateur IFMA)
- **Sambo**, reprezentováno Mezinárodní federací amatérského sambo (International Federation of Amateur Sambo, FIAS)
- **Savate**, reprezentováno Mezinárodní federací savate (Fédération internationale de savate, F.I.Sav.)
- **Sumó**, reprezentováno Mezinárodní federací sumó (International Sumó Federation, ISF)
- **Šerm**, reprezentován Mezinárodní šermířskou federací (Fédération internationale d'escrime, FIE)
- **Taekwondo**, reprezentováno Mezinárodní federací taekwondo (World Taekwondo Federation, WTF)
- **Wušu**, reprezentováno Mezinárodní federací wušu (International Wushu Federation)
- **Zápas**, reprezentován Sjednoceným světem zápasu (United World Wrestling, FILA)

International Martial Arts Games

- <http://www.games2011.org/#/main>

Novodobé olympijské hry

- 1894 – založení Mezinárodního olympijského výboru (P. de Coubertin)
- Evoluce MOV
- [Zdroje](#) k olympismu
  - Více než 17.000 publikací
  - Více než 100.000 webových prezentací
  - Více než 100 celovečerních dokumentů

Základní pojmy

- Olympijské hry
  - Olympiáda
  - Olympismus
-
- Rozdíl mezi antikou a současností

Exkluze a inkluze

- Amaterismus a pseudoamaterismus
  - Amaterismus na starořeckých hrách
  - Jak se pozná profesionál?
- Není důležité vyhrát, ale zúčastnit se?
  - Antická rovnice hrdina = první z X co dosáhl Y
  - Coubertinovo pojetí elitářství a meritokracie
- Ženy na OH
  - Coubertinův odkaz
- Paralympické hry

První postantické olympijské hry

- 1604 – 1857 Cotswoldské „Olympick Games“ (R. Dover) – obnovené 1952
- 1839 – Švédsko
- 1844 – Montreal
- 1849 – W. P. Brooks – „Olympian Games“, Shrospire
- 1853 – NY, Franconiho hipodrom: „množství těch nejatraktivnějších her starověkého Řecka a Říma“

První postantické olympijské hry

- 1859 – Atény (E. Zappas)
- 1862 – Liverpool, první Olympijský festival liverpoolského atletického klubu
- 1866 – první Olympijský festival Atletické společnosti Velké Británie
- 1866 – první národní olympijské hry v Londýně

První postantické olympijské hry

- 1870 – Atény (E. Zappas)
- 1875 – Atény (E. Zappas)
- 1888/89 – Atény (E. Zappas)
- 1892 – myšlenka Anglo – saské olympiády (J. A. Cooper)
- 1894 – Atény, 1. Hry MOV (D. Vikelas)

Paralympijské hry

1960 Řím	23	400
1964 Tokio	22	390
1968 Tel Aviv	29	750
1972 Heidelberg	44	1000
1976 Toronto	42	1600
1980 Arnhem	42	2500
1984 Stoke Mandeville a NY	42	4080
1988 Soul	61	3053
1992 Barcelona	82	3020
1996 Atlanta	103	3195
2000 Sydney	123	3843
2004 Atény	141	4000
2008 Peking	148	4200

Sociální aspekty úpolových sportů na OH

- Násilí
- Agresivita
- Zdravotní aspekty vrcholového úpolového sportu
- Ženy v úpolových sportech

Budoucnost úpolových sportů na OH

- Tradice vs nové trendy
- Rovnováha
  - typy soutěží
  - ženské vs mužské disciplíny
  - kulturně – geografické rozložení
  - Společenská poptávka (sportovci/veřejnost/média)
- Otázky komerce